

NYE VEJE

Nyhedsbrev fra Vidensnetværket

Nr. 6 – december 2008

TEMA: Veje til beskæftigelse – via vejledning og uddannelse

Læs i dette nummer:

Særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse

Unge med særlige behov har ret til individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse

» Side 2

Et jobcenters vejledning af unge med særlige behov

Når overgangen til beskæftigelse er svær

» Side 3

Murer- og tømreruddannelse for ordblinde

Et eksempel på god praksis i hovedstadsområdet

» Side 4

Arbejdserfaringer som vejen til job

Om synshandicappedes vej til beskæftigelse

» Side 5

Karrierevejledning af studerende med funktionsnedsættelse

Erfaringer fra Rådgivnings- og støttecentret på Aarhus Universitet

» Side 6

Studenterhue til elever med Aspergers syndrom

Om en specialiseret gymnasieklasse i Høje-Taastrup

» Side 7

Konferencer – en vigtig del af Vidensnetværket

Viden om handicap/sygdom og beskæftigelse til mange på samme tid

» Side 8

Deltagere ved tidligere afholdt konference

KONFERENCE MED REDSKABER OG VIDEN TIL JOBCENTRENE

Den 8. december 2008 afholdt Vidensnetværket en konference i Kolding. Emnet var veje til beskæftigelse via vejledning og uddannelse. Vi satte fokus på de særlige problemstillinger og udfordringer, der kan være i den forbindelse. Og ikke mindst fokus på muligheder og løsninger, når mennesker med handicap/sygdom via uddannelse og vejledning skal inkluderes på arbejdsmarkedet.

Hvis du deltog i konferencen, vil nyhedsbrevet genopfriske nogle af dagens pointer. Deltog du ikke i konferencen, får du her de guldkorn og væsentligste pointer, som oplægsholderne leverede på dagen.

Under alle omstændigheder:
God læselyst!

SÆRLIGT TILRETTELAGT UNGDOMSUDDANNELSE

Siden 1. august 2007 har unge med særlige behov haft ret til at tage en individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse.

Formålet med uddannelsen er, at unge med udviklingshæmning eller andre særlige behov får personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt. Herunder kompetencer til evt. videre uddannelse og beskæftigelse.

Uddannelsen er treårig. Den kan indledes med et afklaringsforløb på op til 12 uger, der skal afdække den unges ønsker og muligheder bl.a. for fremtidig uddannelse og beskæftigelse. Ungdommens Uddannelsesvejledning udarbejder en individuel uddannelsesplan for uddannelsen i samarbejde med den unge og forældrene. Af planen skal en oversigt over aktiviteter, fx vejledningssamtaler mv., fremgå.

Også elementer af undervisning, og fx praktik i virksomheder og

Modelfoto

institutioner, er en del af uddannelsen. Den unge skal tilbydes min. 840 timers undervisning om året. Ved uddannelsens afslutning får den unge et kompetencepapir, der også indeholder en vurdering af den unges opfyldelse af målene for uddannelsen og de enkelte uddannelsesdele.

Oplægget om den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse, på Vidensnetværkets konference den 8. december, blev holdt af Erling Annesen, UU-vejleder ved Ungdommens Uddannelsesvejledning i Viborg.

Vær opmærksom på:

I sidste nr. af nyhedsbrevet kunne du læse om hjerneskade. På side 5 står der, at du kan bruge HjerneSagens hjemmeside og rådgiver. På side 6 er der en artikel om Hjerneskadeforeningens arbejdsstræningssted HovedHuset. Her får du også oplyst den hjemmeside, som du kan benytte.

Vær opmærksom på, at Hjerneskadeforeningens målgruppe er alle med en erhvervet hjerneskade, og spørgsmål vedrørende inklusion af hjerneskaderamte på arbejdsmarkedet også kan rettes til denne forening på tlf. 4343 2433.

ET JOBCENTERS VEJLEDNING AF UNGE MED SÆRLIGE BEHOV

Per Steen Jensen arbejder som visitator inden for det kommunale område i Jobcenter Haderslev. Mange af de borgere, som Per vejleder i sit job, er unge med særlige behov, der oplever vanskeligheder i overgangen fra uddannelse til job.

Det er Pers erfaring, at der skal sikres et godt samarbejde og en god koordinering mellem de forskellige dele af beskæftigelsesindsatsen, fx virksomhedskonsulenter, beskæftigessagsbehandlere, UU-vejledere mv. Det er forudsætningen for et succesfuldt forløb, når unge med handicap/sygdom skal på arbejdsmarkedet. Som udgangspunkt sigtes der mod et job på det ordinære arbejdsmarked.

Tal og informér så den unge forstår det

Per lægger i sit arbejde stor vægt på at informere de unge på en måde, så de forstår deres situation og de betingelser, som den indebærer. Per fortæller:
- I vejledningen sikrer jeg, at den unge ikke sidder med en række ubesvarede spørgsmål, der er af betydning for det videre beskæftigelsesforløb. Jeg vejleder også om fx støttemuligheder og arbejdsredskaber, der kan gøre, at den unge får – og fastholder – et job.

Per giver altid den unge en orientering om formålet med visitationsamtalen og jobcenterets

Modelfoto

opgaver. Han gør også meget ud af at sikre sig, at den unge forstår tanken bag jobcentrenes brug af matchkategorier og begrundelserne for den valgte matchkategori. Det giver en forståelse af rammerne for mødet og indsigt i tankerne bag det videre forløb.

Realistisk forståelse af muligheder

Per påpeger, at det er vigtigt at støtte den unge i at få en realistisk forståelse af mulighederne på arbejdsmarkedet. Det skal gøres med udgangspunkt i bl.a.

den unges uddannelse og med respekt for den unges skånebehov. Per forklarer:
- Det er vigtigt, at der arbejdes hen imod et job, der er realistisk for den enkelte person.

Selvtillid

En del unge med handicap/sygdom har oplevet nederlag i eller efter uddannelsesstiden. Det er derfor ofte vigtigt at støtte personen i at få styrket sin selvtillid. Det er en forudsætning, for at den unge kan 'sælge' sig selv som værdifuld arbejdskraft på arbejdsmarkedet.

MURER- OG TØMRER- UDDANNELSE FOR ORDBLINDE

Et samarbejde mellem Københavns Tekniske Skole, Hovedstadens Ordblindeskole og UU-København sikrer, at ordblinde kan uddanne sig til murere og tømrere.

Charlotte Østrup

Charlotte Østrup repræsenterer UU-København i samarbejdet. Hun er vejleder i EGU/UU-København og konsulent i netværket DHI (Den Helhedsorienterede Indsats).

Dygtige undervisere der går på tværs

Lærerne fra Københavns Tekniske Skole og Ordblindeskolen har flere års erfaring med ordblinde. De har viden om de vanskeligheder, som ordblindhed kan medføre i et uddannelsesforløb, understreger Charlotte. - Underviserne deltager på pædagogiske kurser om IT-hjælpe-midler samt ordblindhed og andre indlæringsvanskeligheder, så de hele tiden er opdaterede.

Charlotte fortæller videre:

- Der er altid en sammenhæng mellem teori og praksis. Det er nemlig de samme faglærere, der underviser fagholdene på værkstedet og i de fagtekniske fag, som fx fagtegning. Det betyder, at et problem eller en opgave bliver vendt gennem flere fag, fx praktik, tegning og matematik. Lærerne koordinerer undervisningen på tværs af fag, og det faglige bliver støttet med ordblindundervisning. Grundforløbet kan vare op til 35 uger.

Små hold giver mere tid

På fagholdene er der 16 elever, mens der i ordblindundervisningen kun er fire elever på hvert hold. Det giver mere tid til den enkelte og mere ro i timerne. I undervisningen skal de have særlige forklaringer om, hvordan de griber opgaverne an.

At lære med ordblindhed

Underviserne fra Ordblindeskolen har erfaring med unge, som ikke er glade for boglig undervisning. Elevernes motivation kommer fra deres faglige interesser og styrkes af nysgerrighed, empowerment og mestring. - Eleverne skal lære strategier for at tilegne sig stoffet, bl.a. ved brug af hjælpemidler, som kan gøre tekst og viden tilgængelig. De træner også mundtlig formid-

ling, siger Charlotte.

Eleverne kan også have problemer med matematik. De får derfor ekstra matematikundervisning, som både handler om basale matematiske færdigheder samt læsning og forståelse af opgaverne. Københavns Tekniske Skole står for undervisningen. Eleverne kan supplere den daglige undervisning med matematik og fagtegning på Ordblindeskolen.

Hele vejen rundt

Det er studievejlederen fra Københavns Tekniske Skole, som følger eleverne til daglig:

- Vejlederen søger Specialpædagogisk Støtte fra Undervisningsministeriet og tager sig af den generelle vejledning om uddannelses-, praktik- og jobmuligheder. Ungdommens Uddannelsesvejledning bliver brugt, hvis der er brug for en mere alsidig indsats til løsning af fx personlige eller sociale problemer, slutter Charlotte.

Læs mere om

ordblindhed og læsevanskeligheder hos Ordblind-/Dysleksiforeningen i Danmark www.ordblindeforeningen.dk

ARBEJDSERFARINGER SOM VEJEN TIL JOB

Det er en af de vigtige pointer, som Anne Bjørkmann arbejder ud fra, når hun vejleder mennesker med synshandicap i deres vej mod beskæftigelse.

Anne Bjørkmann er ansat som studievejleder ved Institut for Blinde og Svagsynede, der er et center for unge og voksne med synshandicap.

Anne mener, at det er problematisk, at mange mennesker med synshandicap ikke får arbejds-erfaring gennem fritids- og studiejob i løbet af deres studietid. Hun fortæller: - De har derfor brug for at komme i praktik og brug for rådgivning og vejledning om konkrete jobmuligheder og arbejdsmarkedet generelt.

Arbejdsredskaberne på plads fra starten

Anne gør opmærksom på, at det er alfa og omega, at arbejdsredskaber og hjælpemidler er på plads, når de begynder i jobbet. Ventetid er ofte en markant stressfaktor for personen, der har brug for redskabet for at kunne fungere i jobbet.

Også de sociale kompetencer er vigtige

Det er ikke nok at fokusere på de faglige kompetencer, når mennesker med synshandicap skal gå fra uddannelse til arbejde. Anne siger: - En del blinde og svagsynede har brug for at styrke deres sociale kompetencer for at være på arbejdsmarkedet. Det kan fx ske gennem et højskoleophold.

Helhedsperspektiv

Anne fortæller:

- Det er vigtigt at se på hele personens situation og hverdag, når der skal findes et job. For at have et job er det afgørende, at der er styr på fx praktisk hjælp, ledsager-ordning og personlig assistance.

Konkrete redskaber

Anne gør opmærksom på nogle af instituttets tilbud, der kan være et led på vej mod job:

- Mentorordning – mentoren er selv i job og har et synshandicap
- Udslusningskursus for personer, der skal på arbejdsmarkedet
- Samtaler med en coach
- Institutets erhvervsservice, der bl.a. tilbyder et todages intensivt rådgivningsforløb med fx samtale med en socialrådgiver og afprøvning af arbejdsredskaber
- Projektet "Det gode match", der er bygget op som et kursusforløb over 30 uger og handler om overgangen fra at være ledig til at være ansat i et job

Dette er nogle i rækken af redskaber, der er gode at bruge, når mennesker med synshandicap skal i beskæftigelse.

Anne Bjørkmann

Læs mere om

Institut for Blinde og Svagsynede på www.ibos.dk

Læs også om

Dansk Blindesamfunds tilbud på www.dkblind.dk. På hjemmesiden finder du bl.a. fakta om beskæftigelse samt guides om blinde og stærkt svagsynedes beskæftigelse.

Gratis kursus

Derudover tilbyder Dansk Blindesamfund gratis kurser til jobcentre og kommuner, der er fagligt målrettet medarbejderne. Kontakt Dansk Blindesamfunds kursusudvikler Jannie Hammershøj på tlf. 3814 8810

KARRIEREVEJLEDNING AF STUDERENDE MED FUNKTIONSNEDSÆTTELSE

Rådgivnings- og støttecentret på Aarhus Universitet har udviklet en model for karrierevejledning af studerende med funktionsnedsættelse.

Willy Aastrup er leder af Rådgivnings- og støttecentret. Centret har udviklet en model for karrierevejledning af studerende med funktionsnedsættelse. Modellen skal gøre det muligt for dem at gennemføre et uddannelsesforløb på Aarhus Universitet på lige fod med andre studerende.

De studerendes ønsker til vejledningen

Studerende med funktionsnedsættelse siger, at de har brug for en vejledning, der tager højde for deres særlige ønsker og behov i forhold til overgangen til arbejdsmarkedet. Vejledningen skal være individuel og bl.a. sigte imod, at:

- afklare og udvikle deres kompetencer til et fremtidigt job
- give dem viden om konkrete muligheder og begrænsninger,

som funktionsnedsættelsen giver i forhold til beskæftigelse. Fx muligheder for støtte og særlige arbejdsvilkår

- gøre de studerende, der har brug for støtte til det, i stand til at håndtere usikkerhed og negative forventninger i overgangen til arbejdsmarkedet. Hvordan og hvornår skal de fx informere en arbejdsgiver om funktionsnedsættelsen?

Den enkelte studerendes specifikke situation

Rådgivnings- og støttecentrets model for karrierevejledning består af en række metoder, der bringes i spil, alt efter den studerendes situation. Modellen er innovativ. Det er første gang, at der bruges en sådan vifte af samtaleformer ved karrierevejledning, fx:

- **ansvarsskabende rådgivning** – skal gøre de studerende i stand til at overkomme følelses- og holdningsmæssige barrierer i overgangen til arbejdsmarkedet. Sætter fokus på potentialer frem for på begrænsninger
- **adviserende rådgivning** – har fokus på at give viden om, hvordan de løser problemer (fx ved brug af kompensationsmuligheder og støtteordninger)
- **coaching** – har til formål at give retning og feedback for at nå deres mål og forbedre deres resultater

Willy forklarer:

- Vejledningen er tænkt som et redskab til udvikling gennem læring, erkendelse og forandring. Det muliggør inklusion, når den studerende gøres i stand til at håndtere overgangen til arbejdsmarkedet.

Læs mere om

Rådgivnings- og støttecentret på Aarhus Universitet.

www.rsc.au.dk

STUDENTERHUE TIL ELEVER MED ASPERGERS SYNDROM

Høje-Taastrup og Paderup gymnasier har en særligt tilrettelagt uddannelse til unge med Aspergers syndrom. Den første klasse blev oprettet i Høje-Taastrup i 2007, og året efter fulgte Paderup Gymnasium trop med en klasse.

Karin Hestbech er uddannelseschef på Høje-Taastrup Gymnasium, der har en særligt tilrettelagt uddannelse for unge med Aspergers syndrom.

Uddannelsen er skruet sammen, så den tager højde for de udfordringer, som unge med Aspergers syndrom har, når de skal i uddannelse og på sigt i job. Hjælpen kan fx bestå i at skabe struktur og overblik over læsestof, skriftlige opgaver og skoledagen. Det er alt sammen noget, som de unge kan have svært ved.

Gruppearbejde

Karin mener, at gruppearbejde er en vigtig del af gymnasiet:

- Det er det også for unge med Aspergers syndrom. Det er bare ikke altid så nemt, og derfor bliver de hjulpet til at indgå i diskussioner og samarbejdsrelationer, så de kan fungere i gruppearbejdet.

Motivation og selvværd

Karin fortæller, at gymnasiet gør meget ud af at holde de unges motivation og selvværd i hævd ved hjælp af succesoplevelser. Fx ud fra deres særinteresser og ved at de får tilknyttet en mentor.

- Det er vigtigt for de unges engagement, at hele deres livsverden bliver taget med i betragtning, når de skal begå sig på gymnasiet og senere i et job. Hertil kommer også en styrkelse af deres selverkendelse og selvindsigt, så de ved, hvem de er, og hvordan de fungerer.

Forståelse af de sociale spilleregler

På et gymnasium er der mange sociale arrangementer. Elever med Aspergers syndrom skal også have mulighed for at deltage i skolens sociale liv, slår Karin fast.

- Vi giver de unge en forståelse af de sociale spilleregler, der er i skolens fælles sociale liv. Det gør det også lettere i forhold til et senere job. Indsatsen i forhold til de unge dækker alle facetter, hvor de unge har svært ved at begå sig. Det handler ikke kun om de faglige kompetencer.

Karin fortæller videre, at som en vigtig og sidste brik i puslespillet, sørger gymnasiet også for, at de unge får en mentor til overgangen fra gymnasiet til videre uddannelse.

Karin Hestbech

Læs mere om

Aspergers syndrom og andre autismspektrumsforstyrrelser hos Landsforeningen Autisme

www.autismeforeningen.dk

KONFERENCER

– EN VIGTIG DEL AF VIDENSNETVÆRKET

Et af Vidensnetværkets tilbud er konferencer for jobcentrene. Konferencerne har til formål at formidle viden om handicap/sygdom og beskæftigelse samt at give jobcentermedarbejderen redskaber og brugbar viden, der konkret kan anvendes i deres daglige arbejde.

Vidensnetværket har til dags dato afholdt fire konferencer. Den første var åbningskonferencen den 1. oktober 2007 i København. Landets jobcentermedarbejdere m.fl. fik viden om erhvervet hjerneskade, ordblindhed, whiplash, ADHD, stress og depression samt misbrug.

Den 4. december 2007 drog Vidensnetværket til Silkeborg. Mange jobcentre havde givet udtryk for, at de manglede viden om psykisk sygdom og udviklingsforstyrrelser. Oplæggene handlede bl.a. om personlighedsforstyrrelser og misbrug, ligesom skizotypi og skizofreni hos unge var på dagsordenen.

I maj 2008 blev det tid til den tredje konference. Denne gang i Odense. Via fælles oplæg samt workshops, fik jobcentrenes medarbejdere endnu engang redskaber med hjem til det daglige arbejde. Fibromyalgi, synshandicap og OCD var på den fælles dagsorden. Epilepsi, hørehandicap og PTSD var emner på workshops.

Og nu har Vidensnetværket så gjort det igen med endnu en konference. Den 8. december i Kolding handlede det om veje til beskæftigelse via vejledning og uddannelse.

I foråret 2009 planlægger vi endnu en konference. Men du behøver ikke vente så længe for at få mere viden og flere redskaber om handicap/sygdom og beskæftigelse. Du kan bruge vores hjemmeside www.vidensnetvaerket.dk. Eller du kan benytte vores call-center til at få vejledning og sparring. Ring på tlf. 36 310 320.

Vidensnetværket er forankret i DH

DH's medlemsorganisationer: Astma-Allergi Forbundet, ADHD-foreningen, Danmarks Bløderforening, Danmarks Psoriasis Forening, Dansk Blindesamfund, Dansk Epilepsiforening, Dansk Fibromyalgi-Forening, Dansk Handicap Forbund, Dansk Landsf. for Laryngectomerede (strubeløse), Dansk Parkinson-forening, Danske Døvblindes Fællesrepræsentation, Danske Døves Landsforbund, Diabetesforeningen, Foreningen for Stammere i DK, Gigtforeningen, HjerneSagen, Hjerneskadeforeningen, Høreforeningen, Landsf. Autisme, Landsf. LEV, Landsf. SIND, Landsf. til Bekæmpelse af Cystisk Fibrose, Lungeforeningen Boserup Minde, Muskelsvindfonden, Nyreforeningen, Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark, Osteoporoseforeningen, PTU – Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkeskadede, Scleroseforeningen, Spastikerforeningen, Stomi-foreningen Copa, SUMH.

Skræddersyede kurser

Vidensnetværket tilbyder også gratis skræddersyede kurser til jobcentrene. Kurserne tilrettelægges sammen med det enkelte jobcenter, så det matcher lige netop det specifikke jobcenters behov.

Få gode ideer til emner via beskrivelserne af konferencerne eller allerede afholdte kurser, som du kan se på vores hjemmeside. Og du er selvfølgelig altid velkommen til at ringe til os og høre nærmere.

Tilmeld dig det elektroniske nyhedsbrev på forsiden af www.vidensnetvaerket.dk

Nyhedsbrevet NYE VEJE

Udgivet af Vidensnetværket
Kløverprisvej 10 B
2650 Hvidovre
vidensnetvaerket@handicap.dk
www.vidensnetvaerket.dk
Tlf. 36 310 320
Hverdage mellem kl. 9.00-12.00
desuden torsdage kl. 13.00-15.00

Ansvarshavende redaktør:
Christa Hauser

Redigering, grafisk
design og produktion:
Full Circle Reklamebureau A/S

Oplag: 4.400, december 2008
Yderligere eksemplarer kan
rekvireres på tlf. 36 310 320